

נאומי השבעה של נשיאי ארצות הברית

א. מבוא

ג'ימס ל' הובן הגדיר את טקס ההשבעה כטקס מעבר או טקס חניכה שבמהלכו בידי הנשיא הנבחר מופקדת הנשיאות (Hoban, 1980: 282-283). טקס השבעת הנשיא מקודש על ידי המסורת והמנהג המלווים את הנשיא הנבחר בעת כניסתו לתפקיד. למשל, ב-1837 נשיאה השמיני של ארצות הברית מרטין ואן בורן הזמין לכרכרתו את קודמו, אנדרו ג'קסון, והשניים הגיעו יחד לטקס השבעתו של ואן בורן. כך הונחו היסודות למסורת הנסיעה המשותפת של הנשיא היוצא והנשיא הנבחר לטקס השבעה בגבעת הקפיטול. כל פרט של הטקס חשוב ומלא בסימבוליות. אפילו ספר הביבלייה בו בחר הנשיא בכדי להישבע עליו הופך לעתים לסמל המזהה את הנשבע עם קודמו שבחר באותו הספר.

אחד המנהגים המרכזיים של הטקס הוא נאום ההשבעה של הנשיא. למרות מספרם הרב של מנהגים המגדירים כמעט כל צעד של הנשיא ומשתתפים בטקס ההשבעה, הנאום מהווה החלק החשוב ביותר בטקס ההשבעה, מעין קתרוזיס של הצגה פוליטית זו. כל נשיא מייחס חשיבות רבה לנאומו, חוזר על טקסט הנאום פעמים רבות תוך הבנה כי נאום זה יכול להיות נאומו החשוב ביותר במהלך הקריירה הפוליטית. הנאום עובר עריכות רבות; אינטונציות, חיתוך דיבור ואופן הגשת רעיונות נבחרים בקפדנות ובזהירות כדי ליצור רושם חיובי.

ב. רציונל

אחת המסורות העתיקות בארצות הברית, טקסי ההשבעה קיימים מזה 229 שנים. נאום ההשבעה הוא טקסט פוליטי בעל חשיבות רבה אשר תופס מעמד גבוה במערכת הקומוניקציה הפוליטית. מכיוון שזה נאומו הראשון הנשיא בתפקיד, מהווה נאום ההשבעה מעין תכניתו של מנהיג ארצות הברית המופנית אל הקהל האמריקאי וכן אל כל העולם; תוכן הנאום מושך תשומת לב ומעורר עניין רב.

ניתן לראות את נאום ההשבעה הן כאקט ורבלי והן כאקט פוליטי מכיוון שנאימת נאום ההשבעה מסמלת כניסתו הרשמית של הנשיא הנבחר לתפקידו החדש. נאומי השבעה הם טקסטים שמהווים תולדה של תרבות פוליטית אמריקאית. נאום ההשבעה הינו סוגה מיוחדת בשיח הפוליטי האמריקאי.

נאום ההשבעה מתקיים במרחב של משמעויות ורמזים הכוללים בתוכם מידע מקודד אודות החברה האמריקאית, על ערכיה ועל הנשיא כנושא דגל ערכים אלה ואחראי על שמירתם. בנאום ההשבעה משתלבים טיעונים לוגיים ואמצעים לשוניים וספרותיים שונים (מטפורות, משחק מילים, אירוניה וכו') כדי ליצור השפעה אמוציונלית. ברוב המקרים נאומי ההשבעה כוללים קריאות אל גאווה לאומית וערכים מוסריים.

נאומו הראשון של הנשיא מייצג את הבסיס הרעיוני אשר סביבו ינסה המנהיג החדש ללכד את החברה במהלך שנות כהונתו. במילים אחרות, מטרת נאום ההשבעה היא ליכוד העם. מצד שני, נאום ההשבעה נעשה תוך הכרזת ערכים בעלי מעמד דומיננטי בחברה בזמן הנתון (Trosborg, 2000: 137), היינו באמצעות נאומי השבעה ניתן להבין מה הם הערכים המרכזיים של החברה ובאלו בעיות היא עסוקה בתקופה ספציפית.

ג. שאלות מחקר

עבודה זו תעסוק בשאלה "מה מקומם של נאומי השבעה בשיח הפוליטי בארצות הברית?" כמו כן, אנסה לענות על השאלה "מה האסטרטגיה העומדת מאחורי כתיבת נאומי השבעה?"

ד. רקע תיאורטי

בבלשנות המודרנית קיימות הגדרות רבות למונח "שיח". הראשון שהתחיל להשתמש בו בבלשנות היה אמיל בנבניסט שהגדיר אותו כדיבור השייך לדובר והמתרחש בהווה בניגוד לסיפור המתרחש בעבר וללא התערבות ישירה של נושא הסיפור (Violi, 1985: 150). במרוצת הזמן הופיעו הגדרות נוספות של המונח. חוקר הולנדי ואן דייק הציע שתי הגדרות לשיח, ההגדרה הרחבה וההגדרה הצרה (van Dijk, 1996: 7-37). במובן הרחב, שיח הוא אירוע תקשורתי המתקיים בין הדובר לבין המאזין (או הצופה) בתהליך של תקשורת בין-אישית בהקשר מסוים ובזמן מסוים. במובן הצר, שיח הוא מרכיב מילולי של פעולה תקשורתית ("טקסט" או "שיחה"). במובן זה, המונח "שיח" פירושו "תוצר" של פעולה תקשורתית.

ואן דייק סבור כי השיח הפוליטי הוא סוג השיח המוגבל לתחום חברתי-פוליטי. יחד עם זאת, הוא מציין כי השיח הפוליטי הוא סוג של השיח המוסדי. משמעות הדבר היא שהשיח הפוליטי מיוצר בסביבה מוסדית, כגון ישיבת ממשלה, ישיבת פרלמנט, ועידה מפלגתית וכו'. כיום, קיימות הגדרות רבות לשיח הפוליטי. כך או כך, השיח הוא פוליטי כאשר הוא מלווה פעולה פוליטית במסגרת פוליטית. יש לו הן תכונות משותפת לסוגי שיח אחרים והן תכונות ייחודיות.